

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

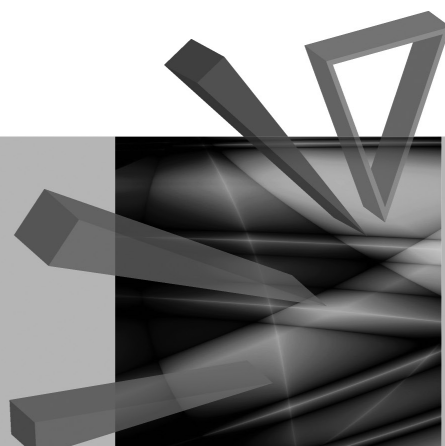
RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

267

Handel i inwestycje w semiglobalnym otoczeniu

Tom 1

Redaktorzy naukowi

**Jan Rymarczyk, Małgorzata Domiter,
Wawrzyniec Michalczyk**

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2012

Recenzenci: Jarosław Kundera, Leon Olszewski, Zdzisław Puślecki,
Kazimierz Starzyk, Krystyna Żołądkiewicz

Redaktorzy Wydawnictwa: Elżbieta Kożuchowska, Aleksandra Śliwka

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: Barbara Cibis

Łamanie: Małgorzata Czupryńska

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2012

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-235-2 (całość)

ISBN 978-83-7695-239-0 t. 1

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Łukasz Ambroziak: Handel wewnątrzgałęziowy państw Grupy Wyszehradzkiej na przykładzie przemysłu motoryzacyjnego	11
Eric Ambukita: Wielkie gospodarki wschodzące – nowi partnerzy gospodarczy krajów Afryki	25
Anna Barwińska-Małajowicz: Inwestycje w kapitał ludzki w kontekście <i>brain waste</i>	37
Daša Belkovicsová: Theoretical models of financing tertiary education and its application on example of Slovakia.....	48
Mateusz Benedyk: Wpływ banków centralnych na inwestycje od czasu wybuchu kryzysu finansowego.....	54
Zbigniew Bentyn: Wpływ rozwiązań informatycznych na zmianę zachowań nabywczych klientów oraz rozwiązań logistycznych przedsiębiorstw handlowych.....	63
Joanna Bogolebska: Zarządzanie rezerwami walutowymi Chin – problemy i wyzwania.....	73
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: Rola ładu korporacyjnego w przeciwdziałaniu manipulacjom na globalnych rynkach kapitałowych .	84
Ignacy H. Chrzanowski: Economics and politics of foreign direct investment. Is it beneficial for the recipient countries?.....	96
Anna Chrzęściewska: Bezpośrednie inwestycje zagraniczne Indii.....	110
Małgorzata Czarnas: Rozwój korporacji transnarodowych na przykładzie Amazon.com.....	121
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziewska: PKB i handel państw transformacji w czasie kryzysu gospodarczego	130
Katarzyna Czech: Realizacja celów Strategii Europa 2020 – Polska na tle wybranych krajów UE	140
Tomasz Dorożyński: Znaczenie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej dla polskich regionów.....	151
Kamila Drelich: Controlling projektów jako narzędzie współpracy wewnętrzkoncernowej.....	162
Agnieszka Dybizbańska: Konkurencyjność państw strefy euro w kontekście kryzysu gospodarczego.....	170
Katarzyna Dymitrow: Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na rozwój gospodarczy Indii	180

Po-Kai Fang: Taiwan's strategy of integrating into global and regional economy	190
Bartosz Fortuński: Proekologiczne podejście do energetyki i jej wpływ na handel zagraniczny Unii Europejskiej	200
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Handel Maquiladora w kontekście obecnego kryzysu gospodarczego	210
Jadwiga Gierczycka: Wpływ kryzysu w strefie euro na sytuację gospodarczą Polski	221
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Kraje rozwijające się w ramach rundy WTO z Doha	230
Bohdan Jeliński: Rekonfiguracja gospodarki globalnej (dynamika, mechanizmy, struktury)	241
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Świącicka: Potencjał rozwojowy (inwestycyjny) MŚP na terenie województwa łódzkiego	253
Barbara Klimas: Inwestycje w kapitał wiedzy jako wyzwanie dla polityki państwa w globalizującej się gospodarce	260
Szymon Kłopocki: Lokalna i globalna współpraca firm w klastrze	272
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Zagraniczne inwestycje bezpośrednie w Polsce w latach 2007-2010	282
Aneta Kosztowniak: Przepływy BIZ i zmiany struktury akumulacji kapitału a wzrost gospodarczy w krajach wschodzących i rozwijających się	295
Anetta Kuna-Marszałek: Rola ekoinnowacji w strategii działania przedsiębiorstw na przykładzie systemów zarządzania środowiskiem	309
Jarosław Kuśpit: Rozwój stosunków gospodarczych z zagranicą krajów byłego ZSRR	320
Andżelika Kuźnar: Dobra niematerialne oparte na wiedzy jako czynnik wzrostu innowacyjności Unii Europejskiej	330

Summaries

Łukasz Ambroziak: Intra-industry trade of the Visegrad Countries: the case of automotive industry	24
Eric Ambukita: Big emerging economies – new economic partners for African countries	36
Anna Barwińska-Malajowicz: Investments in human capital in the context of “brain waste”	46
Daša Belkovicsová: Teoretyczne modele finansowania szkolnictwa wyższego i ich zastosowanie na przykładzie Słowacji	53
Mateusz Benedyk: Influence of central banks policies on investments since the financial crisis	62

Zbigniew Bentyn: The impact of information solutions on the change of customers' behavior and trading companies logistics.....	72
Joanna Bogoleńska: Management of foreign reserves in China – problems and challenges.....	83
Magdalena Broszkiewicz, Paweł Broszkiewicz: The role of corporate governance in solving the problem of manipulations on the global capital markets.....	95
Ignacy H. Chrzanowski: Ekonomiczne i polityczne aspekty zagranicznych inwestycji bezpośrednich. Czy są one korzystne dla odbiorców?.....	109
Anna Chrzęściewska: Foreign Direct Investment outflows from India.....	120
Małgorzata Czarnas: Development of transnational corporations on the example of Amazon.com.....	129
Elżbieta Czarny, Jerzy Menkes, Katarzyna Śledziwska: GDP and trade of transformation countries in the time of the economic crisis.....	139
Katarzyna Czech: Implementation of goals of the Europe 2020 strategy – Poland compared to selected EU countries.....	150
Tomasz Dorożyński: The role of EU structural funds for regions in Poland..	161
Kamila Drelich: Controlling of projects as the instrument of intercompany cooperation.....	169
Agnieszka Dybizbańska: Competitiveness of the euro zone countries in the context of economic crisis.....	179
Katarzyna Dymitrow: The influence of direct foreign investments on the economic development of India.....	189
Po-Kai Fang: Tajwan: globalna i regionalna strategia integracji ekonomicznej.....	199
Bartosz Fortuński: Environmental approach to energy and its impact on foreign trade of the European Union.....	209
Joanna Garlińska-Bielawska, Magdalena Opiola: Trade under Maquiladoras in conjunction with the current economic crisis.....	220
Jadwiga Gierczycka: Impact of the crisis in the euro zone on the economic situation of Poland.....	229
Małgorzata Grącik-Zajaczkowski: Developing countries in the WTO Doha round.....	240
Bohdan Jeliński: Global economy reconfiguration.....	252
Bogusław Kaczmarek, Katarzyna Święcicka: An investment potential of SME in the area of Łódź Voivodeship.....	259
Barbara Klimas: Investments in knowledge capital as a challenge for the state policy in the globalizing economy.....	271
Szymon Kłopocki: Local and global firm cooperation in clusters.....	281
Irena Kociszewska, Monika Kamińska: Foreign direct investments in Poland between 2007-2010.....	294

Aneta Kosztowniak: FDI flows and changes of structure of capital accumulation vs. economic growth in the emerging and developing countries.....	308
Anetta Kuna-Marszalek: The role of eco-innovations in business strategy as an example of environmental management systems	318
Jarosław Kuśpit: The development of economic relations with foreign countries of the former USSR	329
Andżelika Kuźnar: Intangibles based on knowledge as a factor of the innovation growth of the European Union	339

Katarzyna Dymitrow

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

WPLYW BEZPOŚREDNICH INWESTYCJI ZAGRANICZNYCH NA ROZWÓJ GOSPODARCZY INDII

Streszczenie: Od początku XXI wieku zauważa się zwiększony napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Indii. Wartość BIZ wzrosła z 3, 56 mld USD w 1998 r. do 29 mld USD w roku 2008 i stale wykazuje tendencję wzrostową. Przyczyn tak dynamicznego wzrostu inwestycji zagranicznych należy upatrywać w wielu czynnikach, takich jak: dynamiczny rozwój gospodarczy państwa, stabilizacja polityczna w regionie, zwiększająca się liczba coraz bogatszych konsumentów gwarantujących rynek zbytu, niskie koszty zatrudnienia wysoce wykwalifikowanej siły roboczej oraz sprzyjające warunki ekonomiczno-prawne, jakie stwarza rząd dla tego typu inwestycji. Sektorami największych napływów BIZ są usługi, oprogramowanie i sprzęt komputerowy oraz budownictwo.

Słowa kluczowe: bezpośrednie inwestycje zagraniczne, klimat inwestycyjny, inwestor.

1. Wstęp

Bezpośrednie inwestycje zagraniczne są niewątpliwie jedną z najbardziej zaawansowanych form ekspansji międzynarodowej przedsiębiorstw. Od połowy lat 90. XX wieku zauważa się ich rosnącą liczbę na rynku indyjskim. Czynniki, które mają istotny wpływ na takie kształtowanie się tej części gospodarki Indii, są m.in. dynamiczny rozwój gospodarczy, zwiększająca się liczba coraz bogatszych konsumentów gwarantujących rynek zbytu, możliwości zatrudnienia po niskich kosztach wysoce wykwalifikowanej siły roboczej, stabilizacja polityczna w regionie oraz coraz dogodniejsze warunki, jakie stwarza rząd dla tego typu inwestycji.

Napływ inwestycji wiąże się na poziomie podmiotu gospodarującego z napływem kapitału, transferem technologii i nowoczesnych metod zarządzania oraz marketingu, poprawą efektywności wykorzystania czynników produkcji i zwiększeniem jego konkurencyjności. Realizacja inwestycji tworzy w wyniku powiązań typu backward i forward warunki do powstania podmiotów podejmujących produkcję o charakterze komplementarnym. W wyniku uruchomionego procesu upowszechnienia się innowacyjności są dyskontowane korzyści z BIZ na poziomie gospodarki

krajowej, wyrażające się we wzroście wolumenu inwestycji krajowych, wzroście zatrudnienia i rozwoju gospodarczego¹.

Poprzez zwiększający się napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych dokonywanych przed podmioty z państw o wyższym poziomie rozwoju gospodarczego na terenie Indii dochodzi do m.in.: uzupełnienia zasobów kapitału rodzimego i stworzenia tym samym szans na większą liczbę nowych stanowisk pracy; przyspieszenia wzrostu produkcji i PKB; modernizacji kapitału rzeczowego kraju importera inwestycji w drodze transferu technik i technologii reprezentujących wyższy od krajowego poziom nowoczesności i efektywności, a tym samym ma miejsce zwiększanie konkurencyjności i atrakcyjności produktów wytwarzanych przez gospodarkę kraju importera; wpływu na charakter współpracy kraju importera kapitału z zagranicą w sferze wymiany handlowej przez tworzenie więzi korporacyjnej w zakresie zaopatrzenia przedsiębiorstw kapitału zagranicznego i udostępniania rynków krajów rodzimych inwestorów zagranicznych; oddziaływania na rachunek finansowy kraju importera kapitału przez kontakty kredytowe firm zagranicznych z krajem pochodzenia kapitału².

2. Charakterystyka BIZ w Indiach

Indie stają się coraz atrakcyjniejszym rynkiem dla inwestorów zagranicznych. Świadczą o tym dane statystyczne, jak również wyliczenia poczynione przez światowe firmy profesjonalnie oceniające atrakcyjność inwestycyjną państw świata.

Czynnikami decydującymi o sprzyjającym tzw. klimacie inwestycyjnym danego państwa jest całokształt politycznych, prawnych, ekonomicznych, społecznych, naturalnych, infrastrukturalnych i innych elementów, które decydują o stopniu ryzyka nakładów inwestycyjnych i możliwościach ich efektywnego wykorzystania. Spośród wskazanych najistotniejsze wydają się rozwiązania instytucjonalno-prawne, gdyż decydują o możliwościach, zakresie i warunkach napływu inwestycji zagranicznych do gospodarek. Próbą oceny polityki inwestycyjnej danego państwa jest wskaźnik wolności inwestycyjnej przyznawany poszczególnym państwom przez m.in. „The World Street Journal and Heritage Foundation” i jest on mierzony jako jeden ze składników wolności gospodarczej. Szacując poziom wolności inwestycyjnej, wzięto pod uwagę obecność i nasilenie zjawisk, takich jak: istnienie kodeksu precyzującego krajowe prawo inwestycyjne i procedury; uczciwe i sprawiedliwe zachowanie rządu względem inwestorów; występowanie ograniczeń dostępu do wymiany walutowej; różnice w traktowaniu przez prawo firm zagranicznych i krajowych; nakładanie ograniczeń przez rząd na płatności, transfery, transakcje kapitałowe; istnienie szczególnych sek-

¹ J. Zajączkowski, *Indie w stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2008, s. 107-108.

² E. Frejtak-Mika, *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na konkurencyjność polskiej gospodarki*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2009, s. 43.

torów niedostępnych dla inwestycji zagranicznych. W przyjętej skali 0-100 najniższa wartość oznacza, że inwestycje zagraniczne są w danym państwie zabronione, obco-krajowcy nie mogą posiadać nieruchomości, a rząd nie zezwala na międzynarodowe płatności, transfery, transakcje kapitałowe. Natomiast im wyższa wartość, tym dana gospodarka cieszy się większym stopniem wolności inwestycyjnej³.

Indiom przyznano poziom 40, co oznacza, iż inwestycje zagraniczne są tam poddane ograniczeniom. Choć polityka inwestycyjna władz Indii stale zmierza w kierunku zachęcania inwestorów do lokowania swych kapitałów, to rząd stara się kontrolować napływ inwestycji zagranicznych, nakładając limity co do udziałów w kapitale spółki i praw głosu, a w niektórych sektorach zabraniając ich lub znacznie ograniczając zakres, m.in. w sektorze nieruchomości, handlu detalicznym, rolnictwie, usługach ubezpieczeniowych, sektorze transportu kolejowego. Zasady przyjęte w 2005 r. podtrzymują istniejące restrykcje co do większości istniejących spółek *joint venture*, lecz nowym spółkom pozwalają negocjować własne warunki na zasadach rynkowych. Mają miejsce również surowe przepisy dotyczące zakładania kont walutowych. Nierezydenci mogą utrzymywać konta zarówno waluty obcej, jak i waluty krajowej, poddając je określonym warunkom, natomiast w przypadku rezydentów otworzenie konta walutowego, niezależnie czy w kraju czy za granicą, wymaga zatwierdzenia Banku Centralnego i podlega licznym ograniczeniom. Dodatkowo transakcje kapitałowe i niektóre operacje kredytowe poddane są znacznym restrykcjom i wymaganiom⁴.

Wolność inwestycyjna stanowi niewątpliwie bardzo istotny, aczkolwiek nie najważniejszy czynnik, jaki ma wpływ na ostateczną decyzję inwestora odnośnie do ulokowania danej inwestycji. Indie, mimo wielu restrykcji w tej dziedzinie, cieszą się coraz większym zainteresowaniem wśród zagranicznych inwestorów, przede wszystkim dzięki wysokiemu tempu wzrostu gospodarczego, ogromnemu rynkowi zbytu oraz taniej, wysoce wykwalifikowanej sile roboczej.

W ostatnich latach nastąpiła znaczna poprawa pozycji inwestycyjnej Indii. Według autorów *World Investment Report 2007*, Indie coraz lepiej (w porównaniu z latami 2004-2005) wykorzystują swój potencjał, czego odzwierciedleniem są dwa wskaźniki: napływu FDI (Inward FDI Performance Index) i wartości FDI danego państwa za granicą (Outward FDI Performance Index). Choć Indie zajmowały odpowiednio 113. i 56. miejsce, to należy jednak zaznaczyć, że od 1991 r. wartość tych wskaźników systematycznie się poprawia. Jednocześnie wartość napływu inwestycji FDI w 2006 r. do Indii była wyższa niż w sumie w latach 2003-2005. W ciągu roku Indie poprawiły wskaźniki napływu FDI oraz dokonywanych inwestycji za granicą (odpowiednio o 8 i 9 pozycji). Jest to jednak niski poziom FDI w porównaniu z Chinami i innymi państwami Azji Wschodniej oraz Południowo-Wschodniej i dowodzi jeszcze zbyt małego zaufania przedsiębiorstw międzynarodowych i uczestników

³ A. Wancio, *Atrakcyjność inwestycyjna Indii i Chin*, [w:] K. Kłosiński, *Chiny-Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008, s. 86.

⁴ Tamże, s. 87.

międzynarodowego rynku finansowego do gospodarki indyjskiej. W tym kontekście część indyjskich ekonomistów mówi o potrzebie tzw. drugiej fali reform, która utworzyłaby drogę mocarstwowym aspiracjom Indii. Niemniej pozytywne zmiany w polityce gospodarczej tego państwa są już doceniane przez środowiska biznesowe, co przekłada się na wzrost zaufania inwestycyjnego⁵.

Czynnikiem wpływającym na wzrost zaufania do gospodarki indyjskiej była liberalizacja gospodarki Republiki Indii, a także likwidacja licznych ograniczeń oraz środków para- i pozataryfowych. W wyniku tych uwarunkowań w ciągu badanych lat (2000-2003) znacznie (o 33,33%) poprawił się wskaźnik wolności gospodarczej EFI (*economic freedom index*), który był opracowywany przez kilka instytucji (m.in. CATO Institute, Fraser Institute). Wskaźnik EFI obejmuje 10-stopniową skalę ocen, gdzie wyższa wartość obrazuje większą wolność inwestycyjną. W przypadku Indii indeks EFI wynosił w 1990 r. 4,8, a w roku 2003 już 6,4 i wykazuje nieustannie tendencję wzrostową. Indie zajmowały pod względem tego wskaźnika 42. miejsce w świecie; dla porównania Chiny, Malezja i Pakistan – odpowiednio 59., 39. i 77. miejsce⁶.

Według agencji konsultingowej A.T. Kearney, Indie znajdują się obecnie na 3. miejscu w światowym rankingu oceniającym atrakcyjność danego państwa pod względem korzyści, jakie daje ulokowanie tam inwestycji. Na pierwszym miejscu znajdują się Chiny, następnie USA. Po Indiach za wysoce atrakcyjne miejsce na BIZ uznano Brazylię, Niemcy i Polskę⁷.

W ostatnich latach miały również miejsce istotne reformy na indyjskim rynku walutowym oraz dotyczące systemów: bankowego i podatkowego, które to stanowią ważny czynnik przy rozwoju inwestycji zagranicznych w Indiach. Za największą reformę podatkową – od czasu odzyskania niepodległości – uważa się wprowadzenie 1 kwietnia 2004 r. podatku od wartości dodanej, czyli VAT. Powyższe reformy miały usprawnić gospodarkę Indii, zwiększyć jej efektywność i wydajność oraz zachęcić inwestorów zagranicznych do inwestycji w tym państwie. Jednocześnie Indie, w miarę jak umacniała się ich pozycja gospodarcza, zaczęły stawać się nie tylko importerem inwestycji, lecz także ich eksporterem⁸.

Wartość napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych w roku 1998 wynosiła 3,56 mld USD, w roku 2002 już 5,04 mld USD, w 2005 – 8,96 mld USD, w 2007 r. – 22,83 mld USD, a w roku 2008 osiągnęła wartość już 29 mld USD i stale wykazuje tendencję wzrostową⁹.

Obecnie możemy wyróżnić dwa sposoby postępowania wobec propozycji inwestycji zagranicznych w Indiach. Pierwsza, tzw. automatyczna (*automatic track*),

⁵ J. Zajączkowski, wyd. cyt., s. 119.

⁶ Tamże, s. 116.

⁷ <http://www.atkearney.com/index.php/Publications/foreign-direct-investment-confidence-index.html>.

⁸ J. Zajączkowski, wyd. cyt., s. 118.

⁹ Ministerstwo Handlu i Przemysłu Indii, http://dipp.nic.in/fdi_statistics/india_fdi_index.htm.

stosowana jest obecnie wobec większości rodzajów inwestycji. W tym przypadku nie jest wymagane uzyskanie wcześniejszych pozwoleń rządowych na prowadzenie działalności. Inwestor zagraniczny ma natomiast obowiązek zawiadomienia Banku Centralnego (RBI) o prowadzonej działalności w ciągu 30 dni. Z kolei druga ścieżka postępowania, przeznaczona dla enumeratywnie wyliczonych rodzajów działalności, wymaga wcześniejszej zgody rządu Indii. Zgoda uzależniona jest od spełnienia zdyswersyfikowanych warunków w stosunku do różnych rodzajów działalności. Przy niektórych rodzajach przedsięwzięć zagraniczni inwestorzy mogą inwestować tylko w ograniczonych wielkościach: w działalność ubezpieczeniową – do 26% i w działalność bankową (20% inwestorzy instytucjonalni i 49% banki prywatne). Inwestorzy zagraniczni nie mogą inwestować w pojedyncze transakcje związane z nieruchomościami lub zakup gruntów rolnych (choć ma to się niedługo zmienić). Inwestycje zagraniczne nawet do 100% mogą następować na przykład w zakresie IT, tworzenia oprogramowań (innych niż związane z obronnością)¹⁰.

Istotnym instrumentem wspierania inwestycji w Indiach jest Foreign Investment Promotion Board (FIPB), czyli Agencja Promocji Inwestycji Zagranicznych. Jest to podmiot powołany przez rząd w celu efektywniejszego i szybszego zarządzania procesem przepływu i analizy ofert inwestycyjnych. FIPB zarządzana jest przez sekretarza, którym jest minister finansów. Propozycje inwestorów zagranicznych mogą być nadsyłane bezpośrednio do FIPB, Wydziału Ekonomicznego Ministerstwa Finansów lub do ambasad i konsulatów Indii w poszczególnych państwach. Celem funkcjonowania FIPB jest ponadto zapewnienie publikacji w zakresie promocji inwestycji w kraju i przewodników dla aplikujących inwestorów, które ułatwiają zrozumienie obowiązków ciążących na inwestorach i przeprowadzenie procesu inwestycji *lege artis*. Funkcjami, jakie pełni FIPB, są też: zatwierdzanie propozycji inwestycji zagranicznych, współpraca z innymi agendami i ministerstwami, planowanie strategii dotyczącej inwestycji zagranicznych, przyciąganie bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Indii, identyfikacja sektorów gospodarki, które wymagają finansowania zewnętrznego, przez inwestycje zagraniczne. FIPB rekomenduje projekty BIZ w Indiach, udzielając odpowiednich sugestii dla Ministerstwa Przemysłu, jeśli wartość inwestycji projektu jest równa bądź mniejsza niż 150 mln USD, te inwestycje zatwierdza minister finansów. FIPB doradza również Komitetowi Inwestycji Zagranicznych (Cabinet Committee on Foreign Investment), który zatwierdza inwestycje, jeśli ich wartość przekracza 150 mln USD. Decyzje dotyczące akceptacji inwestycji zagranicznych są podejmowane z reguły w ciągu 30 dni od dostarczenia aplikacji¹¹.

Do instrumentów wspierających bezpośrednio inwestycje zagraniczne zalicza się również wprowadzenie wolnych od opłat przelewów (do kraju pochodzenia in-

¹⁰ *Polityka Indii wobec BIZ*, <http://www.polska-azja.pl/2010/01/18/polityka-indii-wobec-biz-inwestycje-i-perspektywy-w-indiach/>.

¹¹ Tamże.

westycji) zysków i kapitału inwestycyjnego (warunkiem jest dokonanie pierwotnej inwestycji w wymiennych walutach obcych). W urzędach dużych miast wprowadzono „Investor Escort Services”, które mają zapewnić inwestorom szybszą obsługę, profesjonalne doradztwo i przejrzyste, jasne procedury.

Dużym ułatwieniem dla zagranicznych inwestorów jest tzw. The SEZ Act z 2005 r., czyli ustawa o specjalnych strefach ekonomicznych, która weszła w życie 10 lutego 2006 r., wprowadzając liczne ułatwienia dotyczące inwestowania w tych strefach. Akt ma na celu zwiększenie aktywności ekonomicznej, promocję inwestycji, wsparcie eksportu, zwiększenie ilości zatrudnienia, rozwój infrastruktury. Do 31 marca 2009 r. zatwierdzono utworzenie ponad 568 SSE. Przedsiębiorstwa ulokowane w specjalnych strefach ekonomicznych są uprawnione do zwolnienia z podatków przez pierwsze pięć lat działalności i do 50-procentowej ulgi podatkowej przez kolejne pięć lat. Przedsiębiorcy, którzy dostarczają źródła infrastruktury, są uprawnione do 10 lat zwolnienia podatkowego, podobnie jak przedsiębiorstwa eksportowe, ulokowane w północno-wschodniej części Indii i wiele innych enumeratywnie wyliczonych rodzajów i obszarów inwestycyjnych¹².

3. Źródła napływów BIZ

Państwami, które najwięcej zainwestowały w latach 1998-2008, są kolejno: Mauritius (43%), Singapur (9%), USA (8%), Holandia (4%), Japonia (3%), następnie Niemcy, Cypr, Francja i Zjednoczone Emiraty Arabskie¹³.

Z kolei miasta, do których miały miejsce największe napływy BIZ w wymienionym powyżej okresie, to przede wszystkim Mumbai (35%), New Delhi (16%) i Ahmedabad (7%), Bangalore (7%), Chennai (6%), Hyderabad (4%), Kolkata (2%)¹⁴.

Sektorami największych napływów BIZ są przede wszystkim usługi (23%), oprogramowanie i sprzęt komputerowy (12%), budownictwo (7%), telekomunikacja (6%), nieruchomości (5%), elektryczność (4%), motoryzacja (4%), sektor metalurgiczny (4%)¹⁵.

W celu poprawy konkurencyjności gospodarki rząd Indii w dalszym ciągu jest zainteresowany przyciąganiem do kraju prestiżowych, wysoce wyspecjalizowanych technologicznie firm. Stosując silne bodźce inwestycyjne, m.in. subwencje w wysokości 25% wartości inwestycji, ulgi podatkowe oraz nieoprocentowane pożyczki, udało się przyciągnąć do Indii producentów procesorów. Zakład taki tworzy w Indiach firma AMD, główny światowy dostawca innowacyjnych mikroprocesorów i rozwiązań graficznych dla branży komputerowej, komunikacyjnej oraz elektroniki użytkowej, a także niemiecki Infineon we współpracy z Hindustan Semikonduktor

¹² Tamże.

¹³ Ministerstwo Handlu i Przemysłu Indii, http://dipp.nic.in/fdi_statistics/india_fdi_index.htm.

¹⁴ Tamże.

¹⁵ Tamże.

Manufacturing Corporation (HSMC), spółką zbudowaną na bazie kapitału indyjskich emigrantów z Kalifornii. Według szacunków koszt obu inwestycji wyniesie 7,5 mld USD¹⁶.

Indie zostały również uznane w 2005 r. za bardzo atrakcyjne lokalizacje BIZ przez inwestorów sektora usług finansowych (awans z miejsca 4. na 2.). Pojawienie się lokalnych graczy, jak ICCI Bank i HDFC Bank, wraz z inwestorami zagranicznymi pomaga zrestrukturyzować słabo rozwinięty indyjski sektor finansowy oraz pobudza konkurencję. Na przykład Deutsche Bank wprowadza na rynek szeroki zakres produktów: oszczędności, inwestycje i pożyczki, jak również usługi planowania inwestycyjnego i finansowego w głównych miastach Indii¹⁷.

W rankingu atrakcyjności umieścili również wysoko Indie inwestorzy z sektora telekomunikacyjnego. Jednym z powodów tak dużego zainteresowania jest złagodzenie restrykcji dotyczących praw własności. Otóż rząd indyjski w październiku 2005 r. podniósł poziom własności dla zagranicznych podmiotów z 49 do 74%, co przyspieszy i tak gwałtowny już wzrost przemysłu IT i oprogramowań w Indiach. Według NASSCOM, eksport indyjskich technologii IT, oprogramowań i usług komputerowych wzrósł z 5,3 mld USD w 2000 r. do 16,5 mld USD w roku 2006¹⁸.

Oszacowania wskazują również, że Indie są najszybciej rozwijającym się rynkiem telefonów komórkowych świata, rosnącym w tempie 35% rocznie do roku 2006. Przybywa tam średnio 6 mln nowych użytkowników telefonów komórkowych miesięcznie, dlatego też istnieje duża konkurencja na indyjskim rynku telekomunikacyjnym. Aktualnie koncernem, który zdominował tę część gospodarki, jest największy operator komórkowy na świecie – brytyjski Vodafone, który pokonał lokalnych rywali w walce o przejęcie pakietu kontrolnego w jednym z największych indyjskich operatorów komórkowych – Hutchinson Essar (16-procentowy udział w rynku). Vodafone kupił 67% udziałów za ponad 11 mld USD, przy czym ze względu na istniejące w prawie indyjskim ograniczenia co do udziału obcych firm w rynku telekomunikacyjnym wszedł bezpośrednio w posiadanie 52% udziałów. Pozostałe 15% należy do lokalnych partnerów. Brytyjski operator zamierza nabyć w przyszłości również pozostałe 33% udziałów od bombajskiego Essar Group. Warty uwagi jest fakt, że Vodafone wycofuje się jednocześnie z rynków państw bogatych. Do tej pory, sprzedając swoją sieć, wyszedł z rynku japońskiego, a także pozbył się udziałów w Szwajcarii, Belgii i Szwecji¹⁹.

Kolejnym rynkiem stwarzającym inwestorom duże możliwości jest niewątpliwie rynek samochodowy. Przyciąga on coraz większą liczbę koncernów samochodowych ze względu nie tylko na niskie koszty pracy dobrze wykształconych inżynierów, ale również z racji nieustannie powiększającej się indyjskiej klasy średniej,

¹⁶ A. Wancio, wyd. cyt., s. 93.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ Tamże.

¹⁹ *Vodafone wchodzi do Indii*, <http://manager.money.pl/news/artukul/vodafone;wchodzi;do;indii,143,0,222607.html>.

którą stać na kupowanie aut. Istnieje zatem gwarancja coraz większego rynku zbytu. Dotychczas w Indiach królowały takie marki, jak Hyundai, Tata czy Suzuki, ale liczba firm samochodowych obecnych na rynku tego państwa wciąż się powiększa.

We wrześniu 2009 r. rząd zaakceptował dziewięć nowych propozycji BIZ, szacowanych na ok. 15 mln USD, w tym High Credit Information Services oraz Ramboll Singapur, który chce usytuować w Indiach spółkę całkowicie zależną (*wholly-owned subsidiary*), opierając jej działalność na zapewnieniu serwisu konsultacji technologicznych w dziedzinie ropy i gazu. Aż sześć z zaakceptowanych BIZ może skorzystać z tzw. *automatic route*, czyli nie podlega skomplikowanej procedurze licencyjnej. Duże inwestycje w Indiach planują też Audi, Fiat, japoński producent opon Bridgestone, Volkswagen, jak też Fundacja Billa Clintona, Climate Initiative Gujarat, w ramach której ma powstać park słoneczny. Inwestycja ta to prawie 10 mld USD. Dużymi inwestorami obecnymi w Indiach są ponadto: Pepsico, Bosch i Cinopolis²⁰.

Warto również zwrócić uwagę na indyjskie inwestycje zagraniczne. Do 1991 r. Indie zainwestowały za granicą łącznie ok. 220 mln USD. Po rozpoczęciu liberalizacji w państwie zmieniły się przepisy dotyczące tego rodzaju inwestycji. Wcześniej każda inwestycja wymagała zgody ministra finansów (do 1991 r. wydał w sumie 229 zezwoleń). Po 1992 r. można już było korzystać z klauzuli automatycznej akceptacji na wszystkie inwestycje o wartości do 4 mln USD rocznie. Wyższe sumy, tj. do 15 mln USD, musiał opiniować Indyjski Bank Rezerw, a powyżej wskazanej kwoty zgodę wydawał minister finansów. W 2002 r. zezwolono na inwestycje w wysokości do 100 mln USD bez konieczności ubiegania się o odpowiednie pozwolenia. Natomiast inwestycje powyżej 100 mln USD wymagały pozytywnej opinii IBR. W 2004 r. indyjskie przedsiębiorstwa mogły inwestować sumy do 100% wartości indyjskiej części firmy, w 2005 r. zwiększono limit do 200%, następnie w roku 2007 do 400%. Nie była też już wymagana aproba banku. Reformy te przyczyniły się do wzrostu wartości BIZ pochodzących z Indii. Na początku lat 90. XX wieku wartość indyjskich BIZ za granicą szacowano na ok. 25 mln USD (0,5% całości światowych BIZ), a w roku 2007 na ok. 14 mld USD (6% całości światowych BIZ). Należy jednak zaznaczyć, że Indie pozostały importerm netto kapitału, gdyż wychodzące BIZ nie przekraczają 60% wartości napływających²¹.

W ciągu lat zmieniły się również miejsca lokowania BIZ przez Indie. Przed 1990 r. ponad 86% inwestycji przypadało na państwa rozwijające się, natomiast w późniejszym czasie odsetek ten stopniowo malał aż do ok. 40% w ostatnich latach. Miejscami indyjskich inwestycji są przede wszystkim państwa Europy Zachodniej (ponad 35%) i USA (ok. 15%). Wzrasta też liczba inwestycji w Singapurze i na Mau-

²⁰ <http://www.polska-azja.pl/2009/12/05/rozwój-indii-a-bezpośrednie-inwestycje-zagraniczne-czy-indie-to-miejsce-gdzie-warto-inwestować/>.

²¹ P. C. Athukorala, *Outward foreign direct investment from India*, "Asian Development Review", nr 26 (2/2009).

ritiusie. W badanych przez autorkę pracy latach, tj. 1998-2008, ponad 43% wartości wszystkich indyjskich inwestycji BIZ ulokowano w przemyśle, 31% w usługach, a 5% w handlu²².

Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Indii nieustannie się powiększa. Czynnikiem, które sprzyjają inwestycjom na indyjskim rynku, są m.in. duży rynek zbytu, stabilizacja polityczna w regionie, intensywny rozwój gospodarczy państwa, niskie koszty siły roboczej i warunki ekonomiczno-prawne, jakie stwarza rząd dla tego typu inwestycji. Natomiast czynnikiem, który ogranicza rozwój BIZ na terenie azjatyckiego giganta, jest przede wszystkim niski stan infrastruktury, szczególnie drogowej i kolejowej (utrudnia dokonanie wielu rodzajów inwestycji). Widoczne są też dysproporcje w rozmieszczeniu kapitału pomiędzy poszczególnymi regionami Indii. Inwestycje zarówno zagraniczne, jak i te wewnątrzpaństwowe koncentrują się w tych samych rejonach. Zgrupowane są przede wszystkim wzdłuż całego wybrzeża, a zachodnia i południowo-zachodnia część Indii od lat pozyskuje największą część kapitału zagranicznego. Drugim cieszącym się popularnością wśród inwestorów miejscem jest obszar Punjab – Delhi – Haryana, znajdujący się w północnej części kraju.

Literatura

- Athukorala P.C., *Outward foreign direct investment form India*, "Asian Development Review", nr 26 (2/2009).
- Frejtak-Mika E., *Wpływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych na konkurencyjność polskiej gospodarki*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2009.
- Ministerstwo Handlu i Przemysłu Indii, http://dipp.nic.in/fdi_statistics/india_fdi_index.htm.
- Wancio A., *Atrakcyjność inwestycyjna Indii i Chin*, [w:] K. Kłosiński, *Chiny-Indie. Ekonomiczne skutki rozwoju*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2008.
- Zajączkowski J., *Indie w stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2008.

Źródła internetowe

1. Kearney A.T., *Consuting Company*, <http://www.atkearney.com/index.php/Publications/foreign-direct-investment-confidence-index.html>.
2. *Polityka Indii wobec BIZ*, <http://www.polska-azja.pl/2010/01/18/polityka-indii-wobec-biz-inwestycje-i-perspektywy-w-indiach/>.
3. *Rozwój Indii a Bezpośrednie Inwestycje Zagraniczne*, <http://www.polska-azja.pl/2009/12/05/rozwoj-indii-a-bezposrednie-inwestycje-zagraniczne-czy-indie-to-miejsce-gdzie-warto-inwestowac/>.
4. *Vodafone wchodzi do Indii*, <http://manager.money.pl/news/arttykul/vodafone;wchodzi;do;indii,143,0,222607.html>.

²² Tamże.

THE INFLUENCE OF DIRECT FOREIGN INVESTMENTS ON THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF INDIA

Summary: Since the beginning of the 21st century we have noticed an increased flow of Direct Foreign Investments to India. The value of DFI increased from 3.56 mld USD in 1998 to 29 mld USD in 2008 and it still shows the growing tendency. We can find the reasons for such a dynamic growth of foreign investments in a number of factors, such as the dynamic economic development of the state, political stability in the region and an increasing number of richer and richer consumers, who guarantee a ready market for goods, low costs of employment of highly qualified workforce, as well as favourable economic-legal conditions secured by the government for this type of investment. Services belong to the sectors of highest DFI flow, but also software and computer hardware as well as building.

Keywords: Direct Foreign Investments, investment climate, investor.